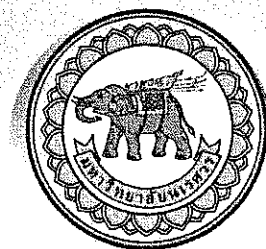
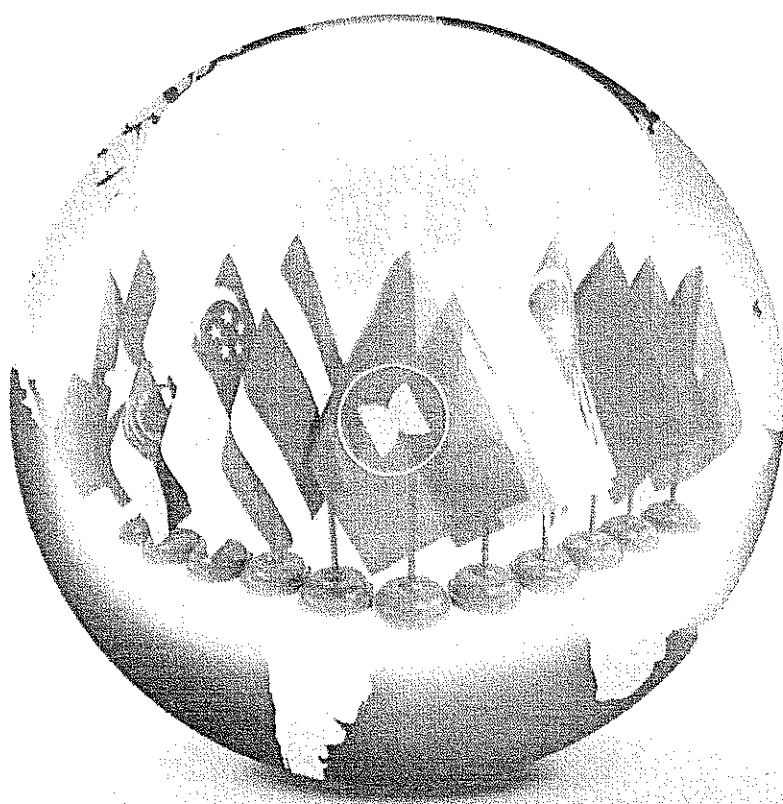

Proceedings

การประชุมทางวิชาการ

“สิ่งแวดล้อมนเรศวร” ครั้งที่ 9

The 9th Naresuan Environmental Annual Conference

1 สิงหาคม 2556

“การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในภูมิภาคอาเซียน”

Natural Resource and Environmental Management in ASEAN

ภาควิชาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

คณะเกษตรศาสตร์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยนเรศวร

มูลค่าทางเศรษฐกิจและการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพ
โดยชุมชนรอบเขตอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์
ECONOMIC VALUE AND UTILIZATION OF BIODIVERSITY FROM LOCAL
COMMUNITY AT NAM NAO NATIONAL PARK, PHETCHABUN PROVINCE
ศุภนิช เจริญสุข¹ และธัชคณิน จงจิตวิมล^{1*}
Suppanit Jarernsuk¹ and Touchkanin Jongjitvimol^{1*}

Abstract

This research aims to study the biodiversity, quantity, and economic valuation of the forest products utilized by Local Community at Nam Nao National Park, Phetchabun province between October 2012 and June 2013. All the 375 households identified from our sample of 5,780 households were interviewed by the questionnaire. The results showed that biodiversity of forest utilization can be classified into 7 categories, 112 species; herbs and spices (28 species, 25.00%), wild crops (26 species, 23.21%), wild fruits (14 species, 12.50%), mushrooms (15 species, 13.39%), wild animals (14 species, 12.50%), insects and their products (11 species, 9.82%) and natural colors (4 species, 3.57%) respectively. By using the market price method, the economic average net value was 13,370.31 bath per household per year (5,013,866.25 bath per community (375 households) per year). We also found that the community has been known to conserve biodiversity. Thus, those things are mostly to consume for member of family and only 30 items were traded to the community market. Their knowledge for biodiversity conservation and utilization has been orally transferred for generations from the ancestors to the succeeding generations.

Key words: economic value, utilization, biodiversity resources

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจของผลผลิตจากป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์โดยชุมชนรอบเขตอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนมิถุนายน 2556 จำนวน 375 ครัวเรือนจากทั้งหมด 5,780 ครัวเรือนโดยใช้แบบสอบถาม พบว่าประเภทของทรัพยากรหลากหลายทางชีวภาพจากป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์แบ่งออกเป็น 7 ประเภท 112 ชนิด ประกอบด้วย สมุนไพรและเครื่องเทศ (28 ชนิด, 25.00%) พืชผักป่า (26 ชนิด, 23.21%) ผลไม้ป่า (14 ชนิด, 12.50%) เห็ด (15 ชนิด, 13.39%) สัตว์ป่า (14 ชนิด, 12.50%) แมลงและผลิตภัณฑ์ (11 ชนิด, 9.82%) และสีธรรมชาติ (4 ชนิด, 3.57%) คิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจสุทธิโดยเฉลี่ยเท่ากับ 13,370.31 บาทต่อครัวเรือนต่อปีหรือ 5,013,866.25 บาทต่อชุมชน (375

¹ Faculty of Science and Technology, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, 65000

* Corresponding author : touchkanin@live.psru.ac.th

ครัวเรือน) ต่อปี นอกจากนี้ยังพบว่าประชากรมีความรู้เกี่ยวกับอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ จึงทำให้มีการใช้เพื่ออุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่ และมีเพียง 30 ชนิดที่มีการนำมาจำหน่ายในตลาดของชุมชน ซึ่งความรู้ด้านการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพจะถูกส่งต่อทางวาจาจากรุ่นสู่รุ่นต่อไป

คำสำคัญ: มูลค่าทางเศรษฐกิจ การใช้ประโยชน์ ทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ

บทนำ

ป่าไม้เป็นแหล่งรวบรวมความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) มนุษย์จึงใช้เป็นแหล่งสนับสนุนปัจจัยในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะชุมชนรอบผืนป่าได้เข้าไปใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าเพื่อใช้บริโภคตามฤดูกาล เช่น ผลไม้ป่า เห็ด หน่อไม้ เป็นต้น (เทียมหทัย, 2550) หรือมีการนำพืชมาใช้เป็นอาหารสร้างที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม สมุนไพร รวมไปถึงใช้ในพิธีกรรมและความเชื่อต่าง ๆ หากเหลือจากการบริโภคอาจนำไปจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน (สมหญิง และคณะ, 2553) แต่เพราะความต้องการของมนุษย์ได้เพิ่มขึ้นตามจำนวนประชากร ประกอบความก้าวหน้าทางการคมนาคมและเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้ทรัพยากรของป่าถูกนำไปใช้ประโยชน์ได้สะดวกและรวดเร็ว จนบางพื้นที่มีการใช้เกินกำลังการผลิตของป่าหรือเกินส่วนที่เพิ่มพูนขึ้นมาของทรัพยากรนั้นๆ (สผณัฐ และธัชคณิต, 2013) แต่ที่รุนแรงที่สุดที่ทำให้สูญเสียทรัพยากรป่าไม้อย่างรวดเร็วมักเกิดจากการเปลี่ยนพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่เกษตรกรรม (กรมป่าไม้, 2552)

อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จัดเป็นพื้นที่ที่ยังคงมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ประกอบกับการเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติได้ง่าย โดยสังเกตได้จากการนำของป่าออกมาจำหน่ายโดยรอบพื้นที่ เช่น ในแหล่งตลาดชุมชน และแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณ รวมถึงมูลค่าทางเศรษฐกิจจากความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นผลผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ โดยอาศัยองค์ความรู้และประสบการณ์ของชุมชน เพื่อทราบแนวทางในการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของชุมชน พร้อมทั้งส่งเสริมและรณรงค์ให้ชุมชนท้องถิ่นมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ได้อย่างเหมาะสม ประหยัด และคุ้มค่าควบคู่ไปกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่อย่างยั่งยืนตลอดไปอย่างแท้จริง

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลจากหัวหน้าครอบครัวหรือตัวแทนที่เป็นผู้เข้าไปเก็บหาผลผลิตในรูปของของป่าในพื้นที่ศึกษาระหว่างเดือนตุลาคม 2555 ถึงเดือนมิถุนายน 2556

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่ปรากฏในทะเบียนราษฎร อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 4 ตำบล โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดที่ศึกษาที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane, 1973) ดังตารางที่ 1

จากสูตร $n = N / [1 + (N(e)^2)]$

กำหนดให้ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรในชุมชน (ครัวเรือน)

$$\begin{aligned}
 e &= \text{ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง (0.05)} \\
 \text{ดังนั้น } n &= 5,780 / [1 + (5,780 (0.05)^2)] \\
 &= 375
 \end{aligned}$$

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดตัวอย่าง

ลำดับที่	ชื่อตำบล	จำนวนประชากร (ครัวเรือน)	ขนาดตัวอย่าง (ครัวเรือน)
1	ตำบลน้ำหนาว	1,880	122
2	ตำบลโคกมน	1,079	70
3	ตำบลหลักด่าน	1,077	70
4	ตำบลวังขาว	1,744	113
รวม		5,780	375

หมายเหตุ: กองทะเบียนราษฎร ข้อมูล ณ วันที่ 6 กันยายน พ.ศ. 2555

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ที่ผ่านการตรวจแก้จากผู้เชี่ยวชาญ สมุดบันทึก กล้องถ่ายภาพ เครื่องบันทึกเสียง อุปกรณ์เก็บตัวอย่าง วัสดุและอุปกรณ์สำหรับตรวจสอบชนิดและวิเคราะห์ชนิดสัตว์ (จอห์น, 2546, ยอดชาย และจันทร์ทิพย์, 2555, Monkolprasit et al., 1997; Nabhitabhata et al., 2000; Duengkae, 2011; Pauwels et al., 2003; Nabhitabhata & Chan-ard, 2005; Jongjitvimol, 2008;) และพรรณไม้ (ยุทธนา, 2541; ก่องกานดา, 2548; ก่องกานดา, 2549; ก่องกานดา และนันทน์ภัส, 2551) ก่อนนำไปเปรียบเทียบตัวอย่าง ณ ห้องจัดเก็บตัวอย่างทางชีววิทยามหาวิทยาลัยนเรศวร และสำนักงานหอพรรณไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

3) ขั้นตอนการดำเนินงาน แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

3.1) ขั้นตอนเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ก) ประสานงานกับหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติน้ำหนาว เจ้าหน้าที่อำเภอน้ำหนาว และเจ้าหน้าที่ตำบล เพื่อสร้างความเข้าใจและกำหนดพื้นที่ปฏิบัติงานร่วมกัน ข) การลงพื้นที่เพื่อสำรวจบริบทพื้นที่ศึกษา ค) การชี้แจงและประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจโครงการต่อชุมชนและสร้างทีมวิจัยชุมชน โดยทีมวิจัยประกอบไปด้วยราษฎรในชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน และ ง) การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูลอันประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

3.2) ขั้นตอนปฏิบัติการ แบ่งออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

ก) การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการศึกษาภาคสนามด้วยการลงพื้นที่เพื่อสังเกตอย่างมีส่วนร่วม ผ่านการเดินสำรวจสภาพทั่วไปและวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของประชากรในชุมชน การสัมภาษณ์การใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพที่เป็นผลผลิตจากทรัพยากรธรรมชาติด้วยแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามยังกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลดังนี้ ข้อมูลส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลรูปแบบการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตของป่าของประชาชนในพื้นที่ป่าบ้านร่องกล้า และข้อมูลการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพบนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่าง ตลอดจนการติดตามกลุ่มตัวอย่างเข้าพื้นที่เพื่อเก็บตัวอย่างพรรณไม้ที่มีการนำมาใช้ประโยชน์

ข) การเก็บรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิจากการศึกษาในห้องปฏิบัติการด้วยการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลปริมาณและมูลค่าทางเศรษฐกิจของการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตของป่าของประชาชนในพื้นที่ป่า และจัดทำปฏิทินการได้รับผลประโยชน์จากป่าโดยตรงหรือปฏิทินการเก็บหาของป่า โดยสามารถคำนวณประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจ ได้จากผลคูณของปริมาณการใช้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อกับราคาเฉลี่ยที่ปรากฏ ณ ตลาดชุมชนอำเภอ น้ำหนาว

3.3) **ขั้นสรุปผล** นำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการเปิดโอกาสให้ตัวแทนผู้ให้ข้อมูลได้วิจารณ์และแก้ไขข้อมูล จากนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถ่องแท้อีกครั้ง

ผลการศึกษา

ผลจากการสำรวจการใช้ประโยชน์ทางตรงจากความหลากหลายทางชีวภาพระดับชนิดบนพื้นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนเขตพื้นที่อุทยานแห่งชาติ น้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์และใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างจากตัวแทนครัวเรือน จำนวน 375 ครัวเรือนจาก 3,780 ครัวเรือน พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 51.73) มีอายุอยู่ระหว่าง 40 - 49 ปี (ร้อยละ 23.47) มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา (ร้อยละ 47.73) มีอาชีพหลักเป็นเกษตรกร (ร้อยละ 47.20) และมีอาชีพเสริมรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 46.13) นอกจากนี้กลุ่มประชากรส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 57.80) มีลักษณะครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว (ร้อยละ 60.00) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,001 - 8,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 28.00) และตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ คิดเป็นร้อยละ 66.40

1) **ความหลากหลายทางชีวภาพ ปริมาณและการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยวิธีราคาตลาดของการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตจากป่า**

จากการศึกษาพบว่า มีการนำทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้ประโยชน์จำนวนทั้งสิ้น 112 ชนิด โดยสามารถแบ่งออกเป็น 7 รูปแบบ ได้แก่ สมุนไพรและเครื่องเทศ พืชผักป่า ผลไม้ป่า เห็ด สัตว์ป่า แมลงและผลิตภัณฑ์ สัตว์ธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่ (82 ชนิดหรือคิดเป็นร้อยละ 74.11) จะเป็นการนำมาอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือน มีเพียง 29 ชนิด (ร้อยละ 25.89) เท่านั้น ได้แก่ สีสียัด ผักกูด ผักขม ผักหนาม ผักหวานป่า มะรุม มะระขี้นก หน่อไม้ ยอดหวาย มันเหน็บ พลูเหลือง มะระหวาน ผักพาย มะกอกป่า ลูกหวาย เห็ดหูหนู เห็ดถ่าน เห็ดโคน เห็ดกระด้าง เห็ดเผาะ กบ เขียด อังเพ้า ปูหิน หมูป่า หอยปิง หนูนา ไช้เม็ดแดง หนอนไม้ไผ่ ที่มีผลผลิตจำนวนมากเกินความต้องการอุปโภคบริโภคภายในครัวเรือนจนสามารถนำไปวางจำหน่ายในท้องตลาดชุมชนอำเภอ น้ำหนาว ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - มิถุนายน 2556

โดยการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตจากป่าทั้ง 112 ชนิดนี้สามารถคิดเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจอยู่ที่ 13,370.31 บาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือคิดเป็น 5,013,866.25 บาทต่อชุมชน (375 ครัวเรือน) ต่อปี ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบและปริมาณการใช้ประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตจากป่า

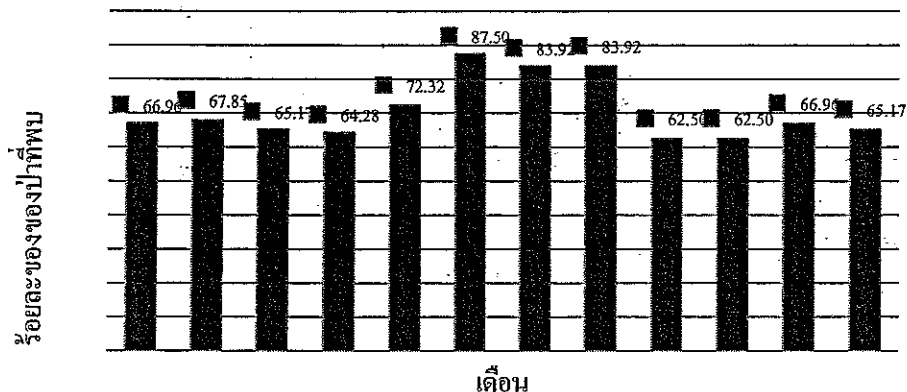
ลำดับ ที่	รูปแบบการใช้ ประโยชน์	ชนิด	ปริมาณการใช้ต่อ ครัวเรือน	ปริมาณการใช้เฉลี่ยต่อ ครัวเรือนต่อปี (กิโลกรัม)	การประเมินมูลค่าทาง เศรษฐกิจ* (บาท)
1	สมุนไพรและ เครื่องเทศ	28	18.37	6,886.70	976.20

ลำดับ ที่	รูปแบบการใช้ ประโยชน์	ชนิด	ปริมาณการใช้ต่อ ครัวเรือน	ปริมาณการใช้เฉลี่ยต่อ ครัวเรือนต่อปี (กิโลกรัม)	การประเมินมูลค่าทาง เศรษฐกิจ* (บาท)
2	พืชผักป่า	26	30.82	11,551.80	1,375.09
3	ผลไม้จากป่า	14	10.66	4,002.50	247.30
4	เห็ด	15	12.11	4,541.50	1,422.20
5	สัตว์ป่า	14	47.01	17,628.80	8,267.50
6	แมลงและผลิตภัณฑ์	11	7.67	2,872.20	1,079.70
7	สัณนิษฐานชาติ	4	0.22	83.60	2.32
รวม		112	126.86	47,567.10	13,370.31

หมายเหตุ: * คำนวณจากปริมาณการใช้เฉลี่ยต่อครัวเรือนต่อปี x ราคาเฉลี่ยจากการซื้อขาย ณ ตลาดชุมชนอำเภอหนองน้ำหนาว ระหว่างเดือนตุลาคม 2555 - มิถุนายน 2556

2) การกระจายการได้รับผลประโยชน์จากป่าในรอบปี

สำหรับด้านการกระจายได้รับผลประโยชน์จากป่าใน 1 รอบปี พบว่ารูปแบบผลประโยชน์จากป่าที่ชุมชนสามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดปี ได้แก่ สมุนไพรและเครื่องเทศ (28 ชนิด) ยกเว้นลูกกระวาน (เก็บเกี่ยวได้เดือน ก.ค. - ก.ย.) สัณนิษฐานชาติ 2 ชนิด ยกเว้นดอกดิน (เก็บเกี่ยวได้เดือน พ.ค. - พ.ย.) และลูกกระเจียบ (เก็บเกี่ยวได้เดือน ต.ค. - ก.พ.) พืชผักป่า (26 ชนิด) ยกเว้นผักหวานป่า (เก็บเกี่ยวได้เดือน ม.ค. - พ.ค.) ผักหนาม (เก็บเกี่ยวได้เดือน ก.พ. - มี.ค.) ผักฮังและผักเสี้ยน (เก็บเกี่ยวได้เดือนพ.ค. - ส.ค.) และมันเห็บ (เก็บเกี่ยวได้เดือน พ.ย. - ก.พ.) ส่วนผลไม้จากป่าที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี 2 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน ม.ค. - พ.ค. 1 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน ก.พ. - มี.ค. 1 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน เม.ย. - มิ.ย. 3 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน มิ.ย. - ส.ค. 4 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน พ.ย. - ก.พ. 1 ชนิด เก็บผลผลิตได้ในเดือน พ.ค. - มิ.ย. 1 ชนิด ส่วนเห็ดชนิดต่างๆ นั้นจะเก็บได้เฉพาะเดือน พ.ค. - ส.ค. ของทุกปี ในขณะที่มีสัตว์ป่าจำนวน 10 ชนิดสามารถได้รับผลประโยชน์ตลอดปี ส่วนกบ เขียดและอึ่งเพ้าจะรับผลประโยชน์ได้ในเดือน มิ.ย. - ส.ค. และปูหินจะรับผลประโยชน์ได้ในเดือน ก.ค. - พ.ย. ส่วนรูปแบบผลประโยชน์ที่ได้รับความหลากหลายทางชีวภาพของป่าในพื้นที่แบบสุดท้ายคือ การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากแมลงและผลิตภัณฑ์ พบว่ามี 4 ชนิดที่สามารถเก็บเกี่ยวได้ตลอดทั้งปี ส่วนช่วงเดือน ม.ค. - พ.ค. เดือน เม.ย. - มิ.ย. เดือนมิ.ย. - ธ.ค. และเดือน พ.ย. - ม.ค. จะเก็บผลประโยชน์ได้อย่างละ 1 ชนิด ช่วงเดือน พ.ย. - มี.ค. จะเก็บผลได้ประโยชน์ได้ 3 ชนิด สามารถแสดงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละของของป่าที่ถูกเก็บเกี่ยวผลประโยชน์กับช่วงเวลาในปี 1 รอบปีในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติน้ำหนาวได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละของของป่าที่ถูกเก็บเกี่ยวผลประโยชน์กับช่วงเวลา 1 รอบปี (ระหว่างปี 2555 - 2556) ที่พบในพื้นที่ศึกษา

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

จากการสำรวจผลิตผลจากป่าที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์โดยชุมชนรอบเขตอุทยานแห่งชาติน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม พบว่าประชาชนในชุมชนประโยชน์จากป่าค่อนข้างหลากหลายทั้งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์และแมลงรวมไปถึงผลิตภัณฑ์ และมีรูปแบบการเก็บหาใช้ประโยชน์จากความหลากหลายชีวภาพ 7 รูปแบบ ได้แก่ สมุนไพรและเครื่องเทศ พืชผักป่า เห็ด สัตว์ แมลงและผลิตภัณฑ์ และสัณฐานชาติ ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของป่าในชุมชนอื่นๆ (สวาท, 2545; ภิญญาพงศ์, 2546) โดยผลผลิตที่ได้ส่วนใหญ่หรือ 112 ชนิดมักใช้สำหรับการอุปโภคบริโภคในครัวเรือน มีเพียง 29 ชนิดเท่านั้นที่มีการวางจำหน่ายในตลาดชุมชนน้ำหนาว แสดงให้เห็นว่าประชากรในชุมชนนั้นไม่ได้มุ่งเน้นการเก็บของป่าเพื่อการพาณิชย์หากแต่เป็นไปเพื่อการยังชีพมากกว่า โดยสามารถคิดประเมินเป็นมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ถึง 13,370.31 บาทต่อครัวเรือนต่อปี หรือคิดเป็น 5,013,866.25 บาทต่อชุมชน (375 ครัวเรือน) นอกจากนั้นพบว่าระยะเวลาที่เข้าเก็บของป่านั้นจะสอดคล้องกับฤดูหรือปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของของป่าเหล่านั้น อาทิเช่น ของป่าบางชนิดสามารถเก็บหาได้ตลอดทั้งปี บางชนิดกลับสามารถเข้าเก็บหาได้เพียงปีละครั้ง หรือบางชนิดสามารถเก็บหาได้เพียงฤดูกาลเดียวเท่านั้น จะเห็นได้ว่ารูปแบบของการนำทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้เป็นพืชสมุนไพรนั้นมีมากถึง 28 ชนิด ซึ่งมากกว่ารูปแบบการใช้ประโยชน์แบบอื่นๆ และมีการนำสมุนไพรมาปลูกไว้บริเวณใกล้บ้านหลายชนิดเพื่อใช้รักษากันเองภายในกลุ่มประชากร จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการวิจัยต่อไป เพื่อถอดความรู้และอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสำนักบริหารโครงการวิจัยในอุดมศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยวิจัยแห่งชาติ สำนักคณะกรรมการการอุดมศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2556 รหัสข้อเสนอการวิจัย 2556A14262002

เอกสารอ้างอิง

- กรมป่าไม้. (2552). พระราชบัญญัติป่าไม้พุทธศักราช 2484. สำนักกฎหมาย, กรมป่าไม้. กรุงเทพฯ.
แหล่งที่มา www.Forest.go.th/forestty_Law. สืบค้นวันที่ 26 มิถุนายน 2555.
- กองกานดา ชยามฤต และนันทน์ภัส ภัทรทริภูไตรสิน. (2551). ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 3. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองกานดา ชยามฤต. (2548). ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทย จำกัด.
- กองกานดา ชยามฤต. (2549). ลักษณะประจำวงศ์พรรณไม้ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาชน จำกัด.
- จอห์น พาร์. (2546). สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สารคดี.
- เทียมหทัย ชูพันธุ์. (2550). ความหลากหลายชนิดของพรรณพืชและพฤกษศาสตร์พื้นบ้านของป่าโคกไร่ อำเภอ
เชียงยืน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,
26(2), 150 – 154.
- ภิญญาพงศ์ เนตรบุตร. (2546). การสำรวจผลผลิตผลจากป่าของป่าชุมชนห้วยป้อม ตำบลบ้านหนอง อำเภอสอง
จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยอดชาย ช่วยเงิน และจันทร์ทิพย์ ช่วยเงิน. (2555). บัญชีรายชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย. วารสาร
สัตว์ป่าเมืองไทย, 19(1), 75-162.
- ยุทธนา ธนาสินทรัพย์. (2541). พรรณไม้ป่าเมืองไทย. กรุงเทพฯ: สทรีท พรินติ้ง จำกัด.
- สมหญิง บู่แก้ว, เพ็ญแข ธรรมเสนานุกาญ และธวัชชัย ธาณี. (2552). ความหลากหลายของพรรณไม้และ
การใช้ประโยชน์ผลผลิตจากป่าในชุมชนโคกใหญ่ อำเภอปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. วารสาร
สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ, 7(1), 36-50.
- สวาท สมบูรณ์ชัย. (2545). มูลค่าทางเศรษฐกิจจากป่าที่มีผลต่อแรงจูงใจในการอนุรักษ์กรณีศึกษา:
โครงการพัฒนาบ้านโป่งอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สทนต์ เพชรศรี และธชคณิน จงจิตวิมล. (2013). มูลค่าทางเศรษฐกิจการใช้ประโยชน์ จากทรัพยากรความ
หลากหลายทางชีวภาพโดยชาวชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่บ้านร่องกล้าในเขตอุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า
จังหวัดพิษณุโลก. Rajabhat Journal of Science, Humanities & Social Sciences, 14(11), 3-24.
- Duengkae, P. (2011). A check list of the wild mammals in Thailand. Journal of Wildlife in
Thailand, 18(1), 82-151.
- Jongjitvimol, T. (2008). Species diversity and taxonomy of infraorder aculeata
(Hymenoptera: Apocrita) in the north of Thailand. Ph.D. thesis. Naresuan University.
- Monkolprasit, S., Sontirat, S., Vimollohakarn, S., & Songsirikul, T. (1997). Checklist of Fishes
in Thailand. Bangkok: Office of Environmental Policy and Planning.
- Nabhitabhata, J., & Chan-ard, T. (2005). Status of Mammals, Reptiles and Amphibians in
Thailand. Bangkok: Office of Environmental Policy and Planning.
- Nabhitabhata, J., Chan-ard, T., & Chuaynkern, Y. (2000). Checklist of Amphibians and
Reptiles in Thailand. Bangkok: Office of Environmental Policy and Planning.

Pauwels, O.S.G., David, P., Chimsunchart, C., & Thirakhupt, K. (2003). Reptiles of Phetchaburi province, Western Thailand: a list of species, with natural history notes, and a discussion on the biogeography at the Isthmus of Kra. *The Natural History Journal of Chulalongkorn University*, 3(1), 23-53.